

1/1/64
Μ. ΔΟΥΝΙΑ: «ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ»

(ΕΚΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΙΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ)

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ με την συγκίνηση που μας προκάλεσε και την υπόμνηση ενός προσωπικού χρόνου σύγχρονου και σεβασμού στην μνήμη του νεκρού, το τόσο εστόχο απόπειρα του Γ. Ν. Παλιτή από το κριτικό έργο του Μίνου Δούνια (Μίνου Δούνια: «Μουσικοκριτικά», έκδοση από το κριτικό του έργου, «Επιμέλεια Γ. Ν. Παλιτή, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας») ανανέωσε κι' έδωσε μορφή συγκεκριμένη σ' έντυπες αυτές μας παλαιότερες, αλλά έξ' ίσου θα-
 IIIII

Αυτοί οι έξομαδισίαι άπολογισμοί της μουσικής κίνησης, γραμμένοι μ' έκλειψη τη φερωμένη άνεση, που έδινε την έντοπιση ότι άποτελούσαν το περισσότερο των γνώσεων και των προβλημάτων του Μίνου Δούνια, άφησαν να φανή ένας άνθρωπος πολύ άνωτερος από το περιβάλλον όπου ή μοίρα τον έταξε να ζήσει, να δημιουργήσει και ν' άγωνισθή. Δεν χρειαζόταν βέβαια σ' έμάς που ζήσαμε κοντά του, το διέλιτο τούτο για να μάς θυμίσω το πόσο μεγάλος δάσκαλος της κριτικής στήθηκε ο Μίνος Δούνιας. Όσο- τόσο στις σελίδες του, διακρίναμε άνάγλυφη και σ' έλη της τη δραματικότητα τη σχέση του ανθρώπου προς το περιβάλλον αυτό.

Τό θαυμασιώτερο κριτικό έαυτο του, ο Μίνος Δούνιας τον βρίσκει έξω από τον έλληνοκό μικρόκοσμο, όταν μιλά για τους μεγάλους της μουσικής, όταν ανάλεξι κι' ανατέμνει έργα και συνθέτες. Παράδειγμα, ή ανάλυσι της «Μήδειας» του Χερουμπίνι, ή χαρακτηρισμός της «Χοδάνοισινα» του Μουσσόρσκι, ή τοποθέτησι της «Στέφανος της Πομπαιας» του Μοντεβέρνι — ή κι' αυτή άκόμη ή τελευταία του κριτική («Καθημερινή» 11 Σεπτεμβρίου 1962) για τον Χερμπερτ φόν Κάρανιαν και τη Φιλαρμονική του Βερολίνου. Κείμενα πρότυπα, από τα όποια τα πάντα θα μωρη κανείς ν' άντλή διδάγματα.

Στη σχέση του προς την έλληνική μουσική παράδοτικότητα, ο Μίνος Δούνιας όηρηξε πάντοτε ένας άδιόλακτος «οδοιμαχός». Έπισημαίνει τό ελάττωμα και εισάγει στην ούσια με μία φυσικότητα και μίαν άεσάσιστη άμεσότητα που δέν έπαυε ποτέ ν' άποτελή άντικείμενο του θαυμασμού μας. Φαίνεται όμως πάντοτε κατεχόμενος από την έπιθυμία ν' άνοστελή την καταδική που τό ίδιο αυτό τό ελάττωμα και οι διαστάσεις του προβάλλουν άνεκκλήθη. Στήν κριτική του, άκόμη και τα τελευταία χρόνια, φαίνεται να έπιζη ή πεποίθησι ότι οι άνθρωποι είναι άπερίοριστοι δυνατότητες να γίνουν καλύτεροι — όσο κι' άν ή πεποίθησι αυτή (κι' έγω, άκόμη σ' αυτά μας τα λόγια του από την τελευταία μου συνάντησι) τον είχαν εγκαταλείψει. Έτσι, άκόμη και εκεί όπου ο τόνος της κριτικής αλλάζει, εκεί όπου τό να γίνη κανείς δυνατός και άντιπαθής είναι άναπόφευκτο, έχουμε την έντυπασί ότι έριστικώστε μπροστά σ' έναν άνδρα που εδαισθητό, που διαμαρτύρεται έπειδή σπώνον τα ιδανικά του, έπειδή οι καλλιτέχνες και οι άνθρωποι πρδύσαν μία πίστι που ποτέ δέν έπαυε να έχη προς αυτούς. Κι' είναι συγκινητικότατος, κάποτε δέ άκόμη και δραματικός, αυτός ο Μίνος Δούνιας στη σχέση του προς τό «Ασχημό και τό «Ελάττωμα» — που με τόσο κόπο πάχισα να κρατήση μακριά από τη θεωρία του.

ζεί μία δώακλήρη 25ετία έλληνικής μουσικής. Η Σαράβα της προπολεμικής Αθήνας (άρκει να διαβάση κανείς την πρώτη παράγραφο που αφιέρωσε ο Μίνος Δούνιας στον Φίλιπ Κράτση, από τα «Νεοέλληνα Γράμματα», στις 13 Φεβρουαρίου 1937). Ο Μανώλης Καλομοίρης και οι προσωπικότητες του μεσοπολέμου. Η πρό διδασκαλίας μεστή όποσδήποτε μουσική Αθήνα — όταν ή έλλέγρηι τών τότε περί τον Μάνο Χατζηδάκι νέων κατά του παλαιού εφοκλορισμού», οι προσπάθειες του Γιάννη Γ. Παπαϊάννου για την διάδοσι της σύγχρονης μουσικής και της δημιουργίας του Νίκου Σκαλκώτα και οι συναυλίες της Αμερικανικής Υψηλής Φιλοσοφίας, προοιώνων τα θέλιστα. Και ή έπακολούθησασα (και συνεχιζόμενη έπ' άόριστον) αμεταβίβη έποχή, μ' αυτήν τη μόνιμη όπόμνησι του προς τα ποά ά στρέφουμε τις φιλοδοξίες μας που φαίνεται ν' άποτελή τό θεατιβά Αθηνών, φερώντάς μας σε κάποιαν έπαφή με τους έξω μουσικούς κόσμους.

Και να που στά τέλη της ζωής του, ένα χρόνο πριν από τό θάνατό του, ο Μίνος Δούνιας, μιλώντας για την εμφάνισι της Μαρίας Κάλλας στην Έπιδαυρο, αισθάνεται την ανάγκη ενός άπολογισμού της 25ετίας: «Μόλις πριν από τριάντα -σαράντα χρόνια, ο Λαυράγκας περιόδευε την Ελλάδα και την Έγγυος Ανατολή με τρία βιολιά, ένα πιάνο και μπαμπούρα, προσπαθώντας να διαδώσά τό ελληνικό μελόδομο... Σήμερα, στην Έπιδαυρο, ή χώρα μας συναγινώσεται τα όπερατικά κέντρα της Εωρώπης, με παραστάσεις διεθνούς κύρους, όπως ή προχθές...». Άκόμη και στον άπολογισμό αυτό, αισθάνεται κανείς τον ομνηστικό και έδρασισητό που έπιθυμεί να δικαιώσεται κι' ν' άποδόσση τιμή σ' αυτή την έξέλιξι-έξελίξι έπελθούσα μάλλον όπό την πίστι των περιστάσεων, παρά από μία συλλογική, από μέρος του μουσικού κόσμου, συνειδητοποίησι τό ιστορικό αϊτήματος για άλλανη, για φυη από τον έπαρχιατισμό, για μία θυσία των άτομικών φιλοδοσιών στο έαυό του γενικού Καλού.

★

Τό πόσο άπαράσιτη ήταν αυτή ή ούμμησική παρουσία σ' αυτόν τον πρωτόγονο μόν, άλλ' άνευ πολλής άγνότητος μουσικό μας κόσμο, συνειδητοποίησαμε δυό μήνες μετά τό θάνατό του, όταν κάποιό άπόγευμα, στο Κολλέγιο του Έλληνικού όπου δίδασκε, προβλήθηκαν σε μία έκδήλωσι συγκινητική, τα έγγραφα εολάντης του (τό καθένας τους ένα έργο τέχνης και τεκμήριο ύψηλό μιας εδαισθησίας που πολλοί κρατούμενοι, έχουν βουτηχθεί, την τάσι ν' άμφισβητήσουν από τους κριτικούς) — είναντες από την έλληνική όπαιθρο που λάτρευε, από τη ζωή του σχολείου του, που τόσο άγαπούσε. Τό κείμενο που ό ίδιος έγινε γράμμι μας ξεγνώσθη σ' ένα κόσμο χεμάτο ποιησι, άγνότητα και όμορφια. Ήταν μία μεταθανάτια όμολογία πίστεος προς τη ζωή, που καθιστούσε τό θάνατο αισθητό με έντασι τρομακτική. Τότε, μωρό να έπω, κατάλαβα πραγματικά τον Κριτικό. Αισθάνθηκα μίαν άδελφία γιατί ό άνθρωπος που είχε μέσα του μία τόση πίστι στη ζωή και στο όραίο είχε φυγει. Και τότε μόνο, όσοι έρεβθήκαμε εκεί, συνειδητοποίησμε μ' άπόνωσι, τό πόσο τραγικά άπών θα ήταν έφεξης από τη μουσική μας ζωή.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ

ΣΤΙΣ σελίδες του διελίου, ζανα-

ΑΙ ΤΟΛΜΗΡΑΙ ΤΑΙΝΙΑΙ

ΘΥΜΙΖΕΙ ΤΟΝ ΕΥΘΟΡΑΥΣΤΗΝ

αύσθητου που θα έφερε την Κοινήν 'Αγοράν εις τὸ χείλος τῆς αὐθίσσου, ἐὰν ἡ Γαλλία δὲν ἤθελεν ἐπιτίχει μίαν ικανοποιητικὴν δι' αὐτὴν συμφωνίαν μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου.

Εἰς τὸ μεταξύ τῶν δύο τούτων ἡμερομηνιῶν, τὸ ἔτος αὐτὸ ὑπῆρξεν ἀρκετὰ παραχώρησι διὰ τὴν ἀνογενωμένην Γαλλίαν, ἀπληγάσιμην τῶν ἀποικιακῶν περιπετιῶν τῆς καὶ ἀπολαυδάνουσαν ἐνὸς ὁλοκλήρου ἔτους εἰρήνης διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ ἐνός τεταρτοῦ αἰῶνος. Οἱ Γάλλοι ἀπέκτησαν κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τὴν πρώτην τῶν «ἀτομικῶν» βομβὰν, ἰκανὴν νὰ χρησιμοποιηθῆ στρατηγικῶς, ἐνῶ συγχρόνως ἐδοκίμασαν ἐπιτυχῶς τὸ πρώτον τὸν «ὑπερηχητικὸν» βομβαρδιστικὸν ἀεροπλάνον. Ἐχρησιμοποίησαν τὴν νεοπαγῆ αὐτὴν πυρηνικὴν δύναμιν τῶν διὰ τὴν προκαλέσαν τὸν ΝΑΤΟ καὶ θέσουν ἐν ἀμφιδόλῳ τὴν πυρηνικὴν στρατηγικὴν τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας.

Ἡ Γαλλία καὶ ὁ Σιχανοῦκ

Ἡ Γαλλία υπέγραψε συνθήκην συντροφίας μετὰ τὴν Γερμανίαν, ἐπὶ 400 ἐτῶν πολέμων καὶ ἐχθρότητος. Ἀπὸ ἐσωτερικῆς ἀπόψεως, ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ πληθωρισμοῦ ἐπέφερε τουλάχιστον μίαν ἀναστροφήν μετὰ ὑπόσχεσιν καλύτερων ἀποτελεσμάτων διὰ τὸ 1964. Αἱ σχέσεις μετὰ τὴν Ἀλγερίαν ἀντέστησαν εἰς μίαν σειρὰν ἀτομικῶν δοκιμῶν εἰς τὴν Σαχάραν ὡς ἑνός, καὶ εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν Ἀλγεριῶν ἐκρατικοποιήσιν τῶν ὑπολειπομένων γαλλικῶν περιουσιῶν ἐν τῇ χώρα ὡς ἑτέρου.

Εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν ὁ πρόεδρος Ντέ Γκῶλλ ἐτάχθη ὑπὲρ μίας πολιτικῆς «ἀνεξαρτήτου οὐδετερότητος» εἰς τὰς τέως γαλλικὰς χώρας τῆς Ἰνδοκίνας. Συνεπεία τούτου ὁ ἡγεμὼν τῆς Καμπότζης, Σιχανοῦκ, ἀπέριψε τὴν ἐκ 30 ἑκατομμυρίων δολαρίων ἀμερικανικῆν βοήθειαν καὶ ἐκάλεσε τὴν Γαλλίαν νὰ συμβῆλθῃ εἰς τὴν πληρώσιν τοῦ σχετικῶν κενοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ Ντέ Γκῶλλ, τὸ διαρρεῦσαν ἔτος δὲν ἦτο διόλου κακὸν διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τὸ καθεστῶς του. Μετὰ τὸ νὰ κρατῆ τὴν Μεγ. Βρετανίαν ἔξω ἀπὸ τὴν Κοινήν Ἀγοράν, ὁ στρατηγὸς Ντέ Γκῶλλ ἐπεφύλαξεν ἕνα ἐδος γαλλικῆς κυριαρχίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ ἡ ἐπιτευχθεῖσα εἰς τὰς Βρυξέλλας πρόσφατος συμφωνία δεικνύει ὅτι εἰς τὴν ἑλπίσιν τῶν ὡς ὅπως συγκρατήσουν τὴν Κοινήν Ἀγοράν εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἕκαστος ἀκολουθήσῃ ἰδίαν ὁδὸν καὶ ἐπανελθῇ εἰς τὴν πρὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς κατάστασιν. Ἐπι πλεον, ἡ ἐπιτεύξις κάποιας συμφωνίας εἰς τὸ θέμα τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀποκατέστησε τὴν κολὴν λειτουργίαν τῆς γαλλογερμανικῆς σχέσεως ποῦ εἶχε κάπως ὑποφέρει ἀπὸ τὴν σχετικὴν διένεξιν.

Εἰς τὰς τέως ὑπερποντίους γαλλικὰς Κτήσεις, ἡ Ἀλγερία ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ, τῶσον ἀπὸ πολιτικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως, τὸ «κλειδί» πρὸς τὰ πετρέλαια τῆς Σαχάρας. Πολλὰ χρήματα καὶ σημαντικὴ διπλωματικὴ ἰκανότης ἀπαπαιτήθησαν διὰ νὰ διατηρηθῶν καλὰ αἱ σχέσεις μετὰ τὴν Ἀλγερίαν.

Εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ

Τώρα ποῦ ὁ πρίγκιψ Σιχανοῦκ ἐπέσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ντέ Γκῶλλ, ὁ στρατηγὸς ἡμπορεῖ ἐπίσης νὰ αἰσθανθῆ τὴν ἰκανοποίησιν τῆς ἐκ νέου ἀνασυστάσεως τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς εἰς τὴν περίμετρον τῆς γήινης σφαίρας. Κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ανταποκριθῆ ἡ Γαλλία εἰς τὴν Καμπότζην καὶ κατὰ πόσον ἡ εὐκαιρία αὐτὴ θὰ τύχῃ καλῆς ὑποδοχῆς, τοῦτο θὰ καταφανῆ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ 1964. Τὸ σημαντικώτερον καὶ ἕκκειν ποῦ θὰ ἀποτελέσῃ ἀσφαλῶς τὸ θέμα τοῦ Μηνύματος τῆς 1ης τοῦ ἔτους

εἰς τὴν Οὐάσιγκτόνα πρὸς συνάντησιν μετὰ τὸν πρόεδρον Τζόνσον, ἀλλὰ νὰ ἐπιμένῃ ὅτι, ἀντιθέτως, ὁ Ἀμερικανὸς πρόεδρος τοῦ «ἀφείλει» μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Παρίσι.

Εἶναι πιθανόν ὅτι τὸ 1964 θὰ καταστῆ μάρτυς κάποιας ἀχειρονομίας τοῦ Ντέ Γκῶλλ πρὸς τὴν Ἰαπωνικὴν Ἀμερικὴν, ὑπὸ μορφήν μίας ἐπιτοκωφῆς εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας χώρας τῆς νοτιοαμερικανικῆς ἡπείρου. Καὶ εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι θὰ προβῇ εἰς μερικὰ ἐπιφυλακτικὰ διαδίσταμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς κομμουνιστικῆς Κίνας, μετὰ ἐμπορικὰς ἀποστολάς, ἐν ἀρχῇ, καὶ βραδύτερον εἰς προσπάθειαν πρὸς διπλωματικὴν ἀναγνώρισιν.

Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη

Ἐπίσης θὰ ἐκδηλωθῇ κάποια γαλλικὴ δραστηριότης ἐναντι τῶν δορυφόρων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν πρόσβιν πραγματοποιήσεως τῆς μακροπρόου ντεγκαλλικῆς ἐπιθυμίας ὅπως μίαν ἡμέραν δημιουργηθῆ μία Εὐρώπη εἰς τὴν ὁποίαν τῶσον ἡ Σοβ. Ἐνωσις ὅσον καὶ αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι θὰ χαλαρώσουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἐντάσιν τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, ἀφήνουσαι τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡπείρον νὰ ἐπανελθῇ εἰς τὴν φυσικὴν τῆς ἱστορικῆν θέσιν.

Κατὰ πόσον ἄραγε θὰ εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶν ὅλα αὐτὰ; Νὰ πρόκειται ἄραγε μόνον περὶ μίας αὐτοπάτης, ἐνὸς ὁραματισμοῦ τοῦ στρατηγῶ Ντέ Γκῶλλ; Θὰ πρέπει ἄραγε νὰ λάβῃ κανεὶς αὐτὰ ὑπὸ σοβαρὰν ἐπιψιν, ὅταν ἡ γαλλικὴ πυρηνικὴ δύναμις εἶναι ἀκόμη τῶσον μικροσκοπικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας τῶσον ἀπομονωτικὴ καὶ καλυπτέρως ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀπέκειται εἰς τὸ μέλλον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῇ ὅτι ἡ Γαλλία δὴνησε κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἕνα ἀρκετὰ μακρὸν ὁδὸνον πρὸς ἐπιτεύξιν τῶν ἀντικειμενικῶν αὐτῶν σκοπῶν τοῦ στρατηγῶ Ντέ Γκῶλλ.

Don Cook

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ συμφώνως τῷ ἀρθρῳ 6 § 1 τοῦ Α.Ν. 1092/1938
Ἐκδότης: ΕΑΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ
Κατοικία: Μουρούζη 1
Δι' ἡτῆς Τηλεοφφ.: ΑΝΤ. Ν. ΜΠΟΥΔΟΥΚΟΣ
Κατοικία: Κ. Κρυστάλλη 51

Τὸ καλύτερο
για μικροῦς καὶ
μια ἐπίσκεψιν

ΣΙΝΕΡ

Τὸ καταπλυνθῆμα τοῦ

ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΚΑ
ΠΡΩΪΝΑΙ ΠΑΡ
ΜΕ ΤΙΜΑΣ ΝΑ